

นิเวศผัสสะกับการเป็นอยู่ของสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ และการดำรงชีวิต: บทเรียนจากจีนโบราณ ในงานของ François Jullien*

เก่งกิจ กิติเรียงลาภ**

Received: 11 November 2021

Revised: 21 March 2022

Accepted: 16 August 2022

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “คร่อมและข้ามผัสสะ: ทักษะทางจริยศาสตร์ข้ามสปีชีส์” โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัย และการสร้างนวัตกรรม (บพค.) ประจำปีงบประมาณ 2563

** คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; อีเมล: kkengkij@gmail.com

Ecology of Senses, Nonobject and Living: A Lesson from François Jullien's Ancient Chinese Philosophy

*Kengkij Kitirianglarp***

** Faculty of Social Sciences Chiang Mai University; Email: kkengkij@gmail.com

บทคัดย่อ

ศาสตร์สมัยใหม่กำลังเผชิญหน้ากับความไม่ลงรอยอันเกิดจากวิกฤตของระบบนิเวศ อนุปรัชญาแบบตะวันตกซึ่งวางอยู่บนแนวคิดแบบธรรมชาตินิยม การมองมนุษย์เป็นศูนย์กลาง และวิธีคิดแบบยึดจำเพาะผู้สละเป็นศูนย์กลาง ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทั้งจากนักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยเฉพาะในวิชามานุษยวิทยาซึ่งวิพากษ์ข้อจำกัดของอนุปรัชญาตะวันตก นักมานุษยวิทยาและนักสังคมศาสตร์จำนวนหนึ่งหาทางออกจากวิกฤตดังกล่าวโดยหันไปหาวิธีคิดหรือภววิทยาแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ตะวันตก โดยเฉพาะภววิทยาของชนพื้นเมือง อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดดังกล่าวจะถูกแก้ไขไม่ได้หากยังสมมติว่า “ธรรมชาติ” เป็นสภาวะที่ดำรงอยู่อย่างเป็นอนุปรัชญา บทความนี้ต้องการนำเสนอทางออกแบบอื่นๆ ที่เริ่มจากสมมติฐานว่า ทวิภาวะระหว่างธรรมชาติกับวัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่ดำรงอยู่ หากแต่ผสมผสานและกลืนเข้ามาด้วยกัน โดยอาศัยปรัชญาจีนโบราณในงานของ François Jullien ซึ่งเสนอโมโนทัศน์การเป็นอยู่ของสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุกับการดำรงชีวิตในฐานะทางออกจากอนุปรัชญาตะวันตก ผลที่ได้ก็คือ ข้อเสนอที่ว่าด้วย “นิเวศผู้สละ” ที่ไม่แยกระหว่างผู้สละต่างๆ ออกจากกัน และการปฏิเสธทวิภาวะระหว่างองค์ประธานกับวัตถุ รวมถึงการปฏิเสธการยอมรับให้ธรรมชาติกลายมาเป็นอนุปรัชญาที่ถูกตั้งคำถามไม่ได้

คำสำคัญ: นิเวศผู้สละ, François Jullien, สิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ, การดำรงชีวิต

Abstract

Nowadays, the modern science is facing conflicts caused by ecological crises. The Western ontology, based on naturalism, anthropocentrism, and ocularcentrism, has been widely criticized by both scientists and social scientists. In the last decade, anthropology has also played an important role in critiques the limitations of Western metaphysics. A number of anthropologists seeking a way out of the crisis were turned to non-Western ontology, especially the ontology of indigenous peoples. This article would like to present another solution that starts with the premise that the dualism between nature and culture is not universal. Rather, in other societies, nature and culture are inseparable. Based on the ancient Chinese philosophy in the work of François Jullien, this article proposes that the concept of the nonobject and living can be a way out of Western metaphysics. Moreover, the concept of "ecology of senses," that does not distinguish between the different senses, and the rejection of dualism between the subject and the object, is an important way of rejecting the acceptance of nature as the unquestionable metaphysics in western philosophy.

Keywords: Ecology of Senses, François Jullien, Nonobject, Living